

ยุทธศาสตร์การสร้างความเสมอภาคกันในครอบครัวตามแนวพุทธศาสตร์*

Strategies for creating equality in the family according to Buddhism.

พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ผศ.ดร.

Phramaha Wiruth Wirojano, Asst.Prof.Dr.

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์

Master of Political Science, Buddhist Local Government Program

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Corresponding Author, E-mail: wiruth.nin@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

สถาบันครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยสามีภรรยา บุตร ธิดาเป็นหน่วยทางสังคมขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มคนระดับต้นๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมและนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงให้แก่ประเทศชาติ และประชาคมโลกได้ ทั้งนี้ ต้องอาศัยยุทธศาสตร์หรือแผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน มีความเสมอภาคกันอยู่ในองค์ประกอบเหล่านั้น และมีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่าย เพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งในที่นี้ขอนำหลักสมชีวิธรรม ธรรมที่เป็นเครื่องเป็นอยู่อย่างเสมอภาคกัน มาเป็นบรรทัดฐานในการวิเคราะห์ถึงประเด็นความเสมอภาคที่สะท้อนออกมาจากทัศนคติอันถูกทำนองคลองธรรมจากภายใน แล้วแสดงออกเป็นผลทางพฤติกรรมใดๆ ที่สร้างสรรค์และชอบธรรม จนบังเกิดผลอันดีงามต่อสมาชิกในครอบครัวที่เป็นหน่วยเล็กๆ แล้วทำให้สังคมระดับกลาง ตลอดจนประชาคมโลกในระดับใหญ่ได้รับผลกระทบที่เป็นความสงบสุข เกิดสันติภาพแก่มวลมนุษยชาติโดยรวมได้เป็นลำดับไปในที่สุด.

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์, ความเสมอภาคกัน, ครอบครัว

*

Received 20 November 2021; Revised 26 November 2021; Accepted 31 December 2021

Abstract

A family institution is a small social made up of husband and wife, children, and daughter unit that is an upper-class group of people to influence social development and lead to change for the nation and the world community. This requires a strategy or action plan that has been systematically drawn up in line with Buddhism which has various components consistent relationship. There is equality in those elements and has objectives that represent the collective will of all parties to carry out the mission which is considered as a responsibility to achieve the objectives set. In which here, I would like to introduce the principle of Samajividharma as a means of being equal as the basis for analyzing the issue of equality that is reflected in the sanctioned attitude from within and then manifest as a result of any constructive and righteous behavior until resulting in good results for family members who are small units and make the middle class society as well as the world community to a large extent have been affected by peace eventually bring peace to all of humanity as a whole.

Keywords: strategy, equality, family

บทนำ

จากคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่าด้วยเรื่องการเลือกคู่ครองตามแนวพุทธศาสนานั้น ทำให้เรารู้ว่าการที่สามีภรรยาจะมีโอกาสพบหน้า แล้วพัฒนาให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมตามลำดับจนรักใคร่ผูกพันกันจนมีอาจแยกจากกันได้ ลงท้ายด้วยการตกลงปลงใจเข้าพิธีแต่งงาน สร้างครอบครัวขึ้นมา มีสมาชิกเพิ่มขึ้นให้แก่สังคม ล้วนแล้วแต่เป็นชีวิตที่มีใช้จะเกิดขึ้นได้เพียงความบังเอิญ หากแต่กระบวนการเหล่านั้นอาศัยความช่วยเหลือเกื้อกูล ความรู้สึกปลอดภัยไร้ทุกข์ ความรู้สึกอบอุ่นอันเกิดแต่ความห่วงหาอาทรระหว่างกันและกันจนเป็นเหตุให้เกิดความรักแล้วนำไปสู่ความสัมพันธ์กันฉันสามีภรรยาในที่สุด ส่วนลักษณะบุพเพสันนิวาสที่เป็นคำกล่าวของผู้หลักผู้ใหญ่ขึ้น ไขว่จะไม่ส่งผลให้คนสองคนเข้ามาสร้างความผูกพันกันในฐานะคู่ครอง แม้จะไม่อาจพิสูจน์ได้ชัดเจนว่ามีผลอย่างไรมากนักเพียงใดหรือไม่ แต่คำว่า บุพเพสันนิวาส มักจะได้รับการพูดถึงเสมอหากพบว่ามีกรพบ

บุคคลที่ตนเองถูกใจ ประทับใจเมื่อรักแรกพบแล้วพัฒนาความสัมพันธ์จนนำไปสู่สถานะของคู่ครองต่อไป

ประเด็นเรื่องความรักนี้ในอรรถกถาสาเกตชาดก มีเรื่องเล่าไว้ว่า ในเวลาที่พระตถาคตเสด็จไปสู่วิหาร เหล่าภิกษุทูลถามพระองค์ว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขึ้นชื่อว่า ความรักนี้ตั้งอยู่ได้อย่างไร เหตุไรหนอ เมื่อบุคคลบางคนในโลกนี้ พอเห็นกันเข้าก็เฉยๆ หัวใจก็เฉย บางคนพอเห็นกันเข้าก็เลื่อมใส พระองค์ตรัสตอบภิกษุทั้งหลายว่า ธรรมดา ความรักนี้ย่อมเกิดด้วยเหตุสองประการ คือ ประการที่หนึ่ง ได้เป็นมารดาบิดา บุตรธิดา พี่น้องชายพี่น้องหญิง สามิภรรยา หรือสหายมิตรกันในภพก่อน เคยอยู่ร่วมเรียงเคียงคู่กันมา ความรักนั้นย่อมติดตามไปแม้ในภพอื่น เพราะอาศัยการอยู่ร่วมกันในกาลก่อนนั่นเอง ประการที่สอง ความรักนั้นย่อมเกิดเพราะความเกื้อกูลกันในปัจจุบันอันได้ทำไว้ในอดีตภพนี้

ความรักนั้นย่อมเกิดขึ้นด้วยเหตุสองประการนี้ ท่านเปรียบเหมือนดอกบัวเกิดในน้ำ รวมทั้งพืชพันธุ์ธัญญาหารที่อาศัยน้ำเกิดขึ้น ก็ต้องอาศัยเหตุสองอย่าง คือน้ำและเปือกตมเป็นสิ่งแวดล้อม จะเกิดขึ้นเพียงลำพังไม่ได้ ท่านจึงเปรียบกับความรักที่ต้องอาศัยการเคยอยู่ร่วมกันมาแต่ชาติปางก่อน และอาศัยการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชาติปัจจุบัน ทั้งสองอย่างนี้เป็นตัวสนับสนุนให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ ชอบพอ ศรัทธาเลื่อมใส ถูกใจต้องตากันเกิดขึ้นอย่างมีต้องสงสัยเลย ข้อนี้ขอยกความบางตอนที่พระบาลีจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ชาดก ในอรรถกถาสาเกต ว่าด้วยเหตุให้เกิดความรัก ไว้สำหรับอ้างอิงว่า ปุพเพวะ สันนิวาเสนะ ปัจจุปปันนะหิเตนะ วา เอวันตัง ชายะเต เปมิง อุปะลังวะ ยะโถทะเก ฯ

คนทุกคนที่มีความสัมพันธ์กับเราทุกวันนี้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ต่างก็เคยได้มีความสัมพันธ์กับเรามาแล้วทั้งนั้น ในอดีตชาติ คนที่เคยมีความสัมพันธ์ในทางที่ดีต่อเรามาก่อน เมื่อได้มาพบกันอีกในชาตินี้จะทำให้รู้สึกถูกชะตา ถูกอหยาศัยกัน ชอบพอกัน แต่ความสัมพันธ์ในอดีตชาตินั้น ก็ยังไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญต่อเรามากเทียบเท่ากับความสัมพันธ์กันในปัจจุบัน ฉะนั้น เราจึงควรพิจารณาเรื่องความสัมพันธ์ในปัจจุบันนี้ให้มากกว่า หากต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันแล้วเขาหรือเธอ จะเข้ากับเราได้ดีไหม ไปกันได้ดีไหม ยอมรับและเข้าใจกันได้ไหม และจะทำให้มีความสุขที่อยู่ด้วยกันหรือไม่

ท้ายที่สุดแล้วเมื่อเรามีโอกาสใช้ชีวิตคู่แล้ว จำต้องใช้ชีวิตที่แตกต่างไปเสียจากความเป็นอยู่เดิม ๆ จากเคยอิสระเสรี มีความคล่องตัวในการใช้ชีวิตประจำวัน เคยคิดเอง ตัดสินใจเอง ดำเนินงาน

ใดๆ ด้วยตัวเอง ก็กลายมาเป็นพุดคุย ตกลงกันปรึกษาหารือกัน บอกกันและกันให้ทราบ เคารพความเห็นต่างของกันและกัน ความเห็นใดที่แม้เราเองไม่เห็นด้วย หากคนส่วนใหญ่ที่ร่วมพุดคุยกันเห็นชอบ แม้จะไม่ถูกใจเราเพียงใดก็ตาม คงจะทำตามใจปรารถนาเราไม่ได้ ต้องยึดหลักแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง ต้องถ้อยทีถ้อยอาศัย รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ ถือว่าเป็นการปรับตัวกันและกันระหว่างคนสองคนที่ใช้ชีวิตคู่อยู่ในสถานะของคู่ครองให้สามารถพบกันครึ่งทาง ยอมรับจุดร่วมของคนสองคนได้ตามหลักสมชีวิตา คือความเป็นผู้เสมอกันด้วยความเชื่อ เสมอกันด้วยการรักษาศีล เสมอกันด้วยความเสียสละ และเสมอกันด้วยปัญญา

การกำหนดยุทธศาสตร์สร้างความเสมอภาคกันตามแนวพุทธศาสตร์ด้วยหลักสมชีวิตา

หลักสมชีวิตา หมายถึงหลักการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างเสมอภาคกันด้วยความเชื่อ ความเป็นผู้มีศีล ความเสียสละ และความรอบรู้ที่เท่าเทียมกัน ไม่ยิ่งไม่หย่อนกว่ากัน เกิดความสมดุลในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างเข้าอกเข้าใจกันและกัน ส่งผลให้มีความยั่งยืนยาวนานในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน

ในพจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ได้แสดงหลักสมชีวิตาธรรม 4 ไว้ว่าเป็นหลักธรรมของคู่ชีวิต, ธรรมที่จะทำให้คู่สมรสชีวิตสมหรือสม่าเสมอกลมกลืนกัน อยู่ครองกันยืนยาว - qualities which make a couple well matched)

1. สมสัทธา มีศรัทธาสมกัน (to be matched in faith)
2. สมศีลา มีศีลสมกัน (to be matched in moral)
3. สมจาคา มีจาคะสมกัน (to be matched in generosity)
4. สมปัญญา มีปัญญาสมกัน (to be matched in wisdom) (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับ

ประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546)

สามีภรรยา คือบุคคลที่ผ่านกระบวนการแต่งงานโดยวิธีอาวาทะและวิวาหะ

อาวาทะ หมายถึงการนำเด็กสาวมาจากตระกูลอื่นเพื่อเด็กหนุ่ม

วิวาหะ หมายถึงการส่งเด็กสาวไปสู่ตระกูลอื่น

ภรรยา คือผู้ควรเลี้ยงหรือจะเรียกว่าเมียก็ได้ สตรีจะได้ชื่อว่าภรรยาจะต้องทำตนให้เป็นผู้ควรเลี้ยง

สามี คือผู้เลี้ยงหรือจะเรียกว่าผัวก็ได้ บุรุษจะได้ชื่อว่าสามีก็เพราะเลี้ยงดูภรรยา

ภรรยา 7 ประเภท หมายถึงการจำแนกภรรยาแบบต่างๆ โดยคุณธรรม, ความประพฤติ, ลักษณะนิสัยและการปฏิบัติต่อสามี

หลักความเสมอภาค หมายถึงหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมีต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ อาทิเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด เป็นต้น

เหตุแห่งความรัก หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดความรักกัน เคารพนับถือกัน คำนึงถึงกัน และกันนับแต่แรกพบ ซึ่งมีใช้เรื่องบังเอิญแต่เกิดขึ้นมาได้ด้วยอาศัยเหตุ 2 อย่างคือบุพเพสันนิวาส และความเกื้อกูลกันในปัจจุบัน ท่านเปรียบเหมือนดอกบัวจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยน้ำและโคลนตมเป็นสิ่งที่อาศัย

ความหมายของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์บัญญัติมาจาก **strategy** มีความหมายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับยุทธวิธีซึ่งบัญญัติมาจากคำว่า **tactics** คำคู่นี้มักจะมาในบริบทเดียวกัน ซึ่งในบริบทนี้ **strategy** จะใช้ในรูปแบบของเอกพจน์ ส่วนคำว่า **tactics** จะใช้ในรูปแบบของพหูพจน์ คำว่ายุทธศาสตร์กับยุทธวิธีมักจะใช้คำทั้งสองนี้คู่กันมาแต่เดิม ส่วนในวงการทหารอาจจะใช้คำว่ากลยุทธ์ แทนยุทธศาสตร์ และใช้คำว่ากลวิธี แทนกลยุทธ์ก็ได้ ซึ่งทั้ง 4 คำนี้เราสามารถค้นหาความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ เพราะถือเป็นศัพท์เฉพาะทางรัฐศาสตร์ (สมานิศ วิจิตร, 2561, [ออนไลน์])

รากศัพท์ของคำว่า **strategy** มาจากภาษากรีก **straegos** แปลว่าแม่ทัพ **stratos** แปลว่ากองทัพ กับคำว่า **agein** แปลว่านำ ส่วนคำว่า **tactics** ก็มาจากคำในภาษากรีกเช่นกันคือ **taktikos** แปลว่าเกี่ยวกับการจัด ซึ่งมาจากรากศัพท์ว่า **tassein** ที่แปลว่าจัด หรือแปลโดยรวมว่าการจัดกระบวนทัพนั่นเอง (สมานิศ วิจิตร, 2561, [ออนไลน์])

ยุทธศาสตร์ **strategy** ตามพจนานุกรมของต่างประเทศมักให้ความหมายในลักษณะที่เป็นศาสตร์และศิลป์แห่งการวางแผนและปฏิบัติการในสงคราม ส่วน **tactics** จะหมายถึง วิธีการจัดกระบวนทัพเพื่อให้ได้ชัยชนะในการสู้รบหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะหน้า (สมานิศ วิจิตร, 2561, [ออนไลน์])

ยุทธศาสตร์หมายถึง แผนการดำเนินงานที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนที่มิวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ มีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีต

รู้จักปัจจุบัน รู้ทันอนาคตทำให้เกิดกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ปรากฏจริง (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 120)

ยุทธศาสตร์การสร้างความเสมอภาคในครอบครัวตามแนวพุทธศาสตร์

แบบแผนการดำเนินงานที่ร่างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบต่างๆ สัมพันธ์สอดคล้องกันที่เรียกกันทั่วไปว่า “ยุทธศาสตร์” นั้น เป็นแผนที่มีวิสัยทัศน์หรือภาพฝันที่วาดไว้ ซึ่งมีเป้าประสงค์อันแสดงถึงเจตจำนงร่วมกันของทุกฝ่ายเพื่อกระทำพันธกิจอันถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดผลกระทบและได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ที่ดีมาจากการวิเคราะห์อดีต รู้จักปัจจุบัน รู้ทันอนาคต แล้วทำให้เกิดกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ปรากฏจริง ซึ่งการให้ความหมายเช่นนี้สอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าตรัสถึงหลักการใช้ชีวิตที่มีความสมดุล เสมอภาคกัน ทำให้การใช้ชีวิตร่วมกันของคนสองคนมีความราบรื่น เรียบร้อยไม่เป็นชีวิตที่ติดขัด ลุ่มๆ ดอนๆ ไม่สม่มาเสมอกัน และนำไปสู่การวางรากฐานของสถาบันครอบครัวได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน ยาวนาน ซึ่งถือว่าการตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกันเป็นเจตจำนงร่วมกันแล้ว ก็จะต้องทำหน้าที่ตามพันธกิจที่ต้องรับผิดชอบไม่ให้เกิดความบกพร่องเสียหายในสถาบันครอบครัวได้ (สมานิส วิจิตร, 2561, [ออนไลน์]).

ในทางพระพุทธศาสนาท่านเรียกหลักการดังกล่าวข้างต้นว่า หลักสมชีวิธรรม หลักธรรมที่แสดงถึงความเสมอภาคกันของคนที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยา โดยฐานที่เป็นคู่ครองกัน เป็นชีวิตที่ต้องปรับตัวเข้าหากันให้ได้ด้วยแบบแผนที่วางไว้เป็นแนวทาง 4 อย่างคือควรมีความเชื่อถือศรัทธาเสมอภาคกัน, มีปกติรักษากาย วาจา และใจให้เรียบร้อยเสมอภาคกัน, มีปกติเสียสละสิ่งของต่างๆ ไม่เสียตาทวงแหนไว้จำเพาะตนเองเสมอภาคกัน และมีปกติรอบรู้ ฉลาดเฉลียว รวดเร็ว ว่องไวต่อการคิดค้นหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ในระดับที่เสมอภาคกัน ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ดังนั้น หากจะมองว่าหลักการดังกล่าวข้างต้นเหล่านี้เป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินชีวิตร่วมกันก็ย่อมได้ เพราะถือเป็นเจตจำนงร่วมกันของคนสองคนที่จะทำหน้าที่ตามภาระผูกพันที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดผลกระทบที่พึงประสงค์โดยยึดถือแนวทางตามหลักสมชีวิธรรมนั่นเอง

หลักสมชีวิธรรม 4 (qualities which make a couple well matched) เป็นธรรมที่จะทำให้คู่สมรส ครองรักกันได้ราบรื่น กลมกลืน และยาวนาน ได้แก่

1. สมสัทธา (to be matched in faith) คือ มีศรัทธาสมกัน มีความเชื่อในสิ่งเดียวกัน มีทัศนคติในการมองโลก มองชีวิต ไปในทางเดียวกัน ก็จะทำให้เข้าใจกันง่าย ไม่มีความขัดแย้งกัน

คู่สามีภรรยาที่ความเชื่อเสมอกัน ย่อมปรับตัวเข้าหากันได้ง่ายกว่า เพราะมีทัศนคติในการมองโลกในระดับเดียวกัน ไม่สุดโต่ง ไม่ยึดถืออย่างใดอย่างหนึ่งแบบขว้างหรือซ่ายจัด โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้ง เกิดข้อพิพาทกันจนนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่ลงรอยกันในครอบครัวจะมีน้อย ในทางตรงกันข้าม ความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกันในครอบครัวจะมีมากขึ้น เกิดความเชื่อถือไว้วางใจกันอย่างแน่นแฟ้น สอดคล้องกลมกลืนมากขึ้น โอกาสที่จะทะเลาะกันจนนำไปสู่ความร้าวฉานจนกระทั่งหย่าร้างกันที่สุดแทบจะไม่เกิดขึ้นเลย ฉะนั้นเมื่อตกลงปลงใจกันเป็นคู่ครองฉันท์สามีภรรยาแล้ว จะต้องปรับทัศนคติความเชื่อให้เสมอกันให้มากที่สุด อันถือเป็นหลักการหนึ่งที่ทำให้ชีวิตสมรสของสามีภรรยามีมั่นคงยาวนานได้

2. สมศีลา (to be matched in moral) คือ มีศีลสมกัน ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ต้องมีหลักในการประพฤติปฏิบัติตนเรื่องผิดชอบชั่วดีเหมือนกัน เช่น ถ้าคนหนึ่งไม่ชอบการโกหก อีกคนหนึ่งต้องไม่ชอบการโกหกด้วย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมักโกหกเป็นนิสัย อีกฝ่ายหนึ่งย่อมเกิดความไม่ไว้วางใจ และอยู่ด้วยกันอย่างไม่มีความสุข หรือถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ชอบเล่นการพนัน แต่อีกฝ่ายชอบมัวเมากับการพนัน ก็ไม่ควรเลือกมาเป็นคู่ครอง เพราะจะมีแต่ความขัดแย้ง อยู่ด้วยกันไปก็ไม่มีความสุข

หลักการข้อนี้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรักษาศีลให้บริสุทธิ์ เกิดความมั่นใจในตนเอง ระหว่างสามีภรรยาที่เป็นคู่ครองกัน เมื่อต่างฝ่ายต่างให้ความสำคัญกับการสำรวมระวังพฤติกรรมตนเองไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกทางจากทำนองคลองธรรมแห่งศีลแล้ว ความระแวดระวัง ความไม่ไว้วางใจก็จะเป็นอันตัดทิ้งไปได้เลย จึงนับเป็นวาสนาที่มีโอกาสพบปะกับคู่ครองที่ต่างฝ่ายต่างก็มีความเสมอกันด้วยศีล มีความเรียบร้อยทางกาย ทางวาจา และทางใจอย่างสม่าเสมอกัน ไม่รังเกียจกันด้วยความเป็นผู้พิสดาร ไม่ระแวงกันด้วยความล่องล่เมตตาสีลทั้งในที่ลับที่แจ้ง ผลที่เกิดขึ้นก็ย่อมเกิดปิติสุข ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันอย่างไม่เดือดเนื้อร้อนใจ เป็นคู่สามีภรรยาที่รักใคร่กันอย่างเข้าใจกันและกัน การครองคู่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้ยาวนานและประสบทุกขน้อย

3. สมจาคา (to be matched in generosity) คือ มีจาคะสมกัน มีใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เหมือนกัน ชอบเกื้อกูลสนับสนุนญาติพี่น้อง และคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคน

ตระหนี่ ก็ย่อมเกิดความไม่พอใจทุกครั้งที่ยกฝ่ายหนึ่งช่วยเหลือแบ่งปันแก่ผู้อื่น หากอยู่ร่วมกันไปชีวิตย่อมจะมีแต่ความขัดแย้ง ไม่มีความสงบราบรื่น

คู่สามีภรรยาที่ต่างฝ่ายต่างประกอบด้วยจาคะคือความมีใจเสียสละสิ่งของอันเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นอยู่เป็นประจำในใจแล้ว ย่อมไม่รู้สึกยึดติดผูกพันอยู่กับสมบัติภายนอก ไม่หวงต้องสิ่งภายนอกเหล่านั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว ความเสียสละแบ่งปันให้แก่ผู้อื่นเป็นการเสียสละความเห็นแก่ตัวออกไปด้วย ความหมายของจาคะที่แปลว่าเสียสละนั้นจึงครอบคลุมทั้งการสละสิ่งของ และก่อให้เกิดกระบวนการเสียสละกิเลสในใจออกไปด้วย นั่นคือขณะที่เราให้ทานสิ่งของที่เป็นของเรา เมื่อของของเราตกอยู่ในความครอบครองของผู้อื่นแล้ว เราจึงไม่เสียดายภายหลัง ผู้ที่ได้รับมอบสิ่งของนั้นไปก็ใช้สิทธิได้เต็มที่ รับประโยชน์จากของสิ่งนั้นได้อย่างไม่รู้สึกกังวลหรือระแวงใดๆ ว่าเจ้าของเดิมจะมาทวงสิ่งของนั้นคืนหรือไม่ ความรู้สึกที่เราไม่เสียดายภายหลังนี้เองที่เรียกว่าจาคะ เพราะเป็นการสละความตระหนี่ที่อยู่ภายในใจของเราออกไปด้วย สภาพจิตใจของคู่สามีภรรยาที่มีความเสียสละประจำใจอยู่แล้วจึงไม่มีความเห็นแก่ตัวอยู่ เมื่อมีอยู่ในระดับที่เสมอกัน อาจผลักดันให้ครองคู่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและยั่งยืนยาวนานได้ไม่ยากเลย

4. สมปัญญา (to be matched in wisdom) คือ มีปัญญาเสมอกัน ทั้งชายและหญิง ต้องมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน มีความเฉลียวฉลาด พอกัน ความคิดความอ่านต้องไปกันได้ มีการใช้วิจยารณญาณในการมองปัญหา แก้ปัญหา และตัดสินใจ ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งชอบใช้เหตุผลในการพิจารณาแก้ปัญหา แต่อีกฝ่ายหนึ่งชอบใช้อารมณ์ ก็ไม่ควรจะเลือกมาเป็นคู่ครอง เพราะชีวิตสมรส จะมีแต่การทะเลาะเบาะแว้ง ไม่เข้าใจกันได้ คนที่มีอะไรคล้ายๆกัน ย่อมเข้าใจกันได้ดีกว่า หรือถ้าฝ่ายหนึ่งฉลาดและเข้าใจอะไรได้ง่ายๆ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนสมองทึบ เข้าใจอะไรได้ช้า การอยู่ด้วยกันทุกวัน จะทำให้เกิดความไม่กลมกลืนกัน ไม่สมดุลกัน คุยกันไม่รู้เรื่อง มีแต่ความอึดอัดรำคาญใจ ก็ไม่ควรเลือกมาเป็นคู่ครอง

หลักการข้อนี้บ่งชี้ว่าสำคัญ หากคู่สามีภรรยาใดมีพื้นฐานที่มีสติปัญญาสม่ำเสมอแล้ว ความเข้าใจในชีวิตคู่ ความเข้าใจในการใช้ชีวิตร่วมกันบนโลกใบนี้ ความเข้าใจในการใช้ชีวิตแบบร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ในลักษณะที่มีสุขร่วมเสพ มีทุกข์ร่วมต้าน ก็ย่อมเกิดขึ้นได้อย่างไม่ต้องสงสัยเลย เมื่อยามเกิดปัญหาใดๆ ที่ต้องอาศัยการหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ต่างฝ่ายต่างช่วยกันหาทางแก้ และความเห็นที่สอดคล้องต้องกัน ไม่ขัดแย้งกันและกัน มีข้อสรุปในการแก้ปัญหาอย่างเดียวกัน ความเป็นเอกภาพคือหนึ่งเดียวกันย่อมเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้กระบวนการที่กล่าวข้างต้นจะเกิดขึ้นได้ล้วนต้องอาศัย

ความเข้าใจนี้เป็นพื้นฐานสำคัญ ความเข้าใจนี้ล้วนเกิดขึ้นจากความรอบรู้เป็นสำคัญ ผลักดันให้เกิดความรอบคอบรัดกุมในการแก้ปัญหา ผนึกกำลังกันระหว่างคนสองคนในคู่สามีภรรยา นั้น ปัญหาแม้จะยิ่งใหญ่เพียงใดก็ย่อมกลายเป็นเรื่องเล็ก ดังคำกล่าวที่ว่า หากแก้ปัญหาชีวิตด้วยสติสัมปชัญญะ แล้วเรื่องใหญ่ก็จะกลายเป็นเรื่องเล็ก แต่ในทางตรงกันข้าม เรื่องเล็กๆ จะกลายเป็นเรื่องใหญ่ทันที หากไม่ใช้สติปัญญา ความเป็นผู้มีปัญญาเสมอกันจึงสำคัญกับชีวิตคู่เช่นนี้

กล่าวโดยสรุป เมื่อคู่สามีภรรยาตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน จะต้องปรับตัวเข้าหากัน ลักษณะอุปนิสัยบางประการที่มีความแตกต่างกันของคนสองคน จะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน ก่อนจะแสดงออกไปให้เกิดผลกระทบโดยตรงกับคู่ครองของกันและกัน อย่าใช้เพียงอารมณ์วู่วามต่อกัน เอาแต่ใจตนเองเป็นใหญ่ อะไรที่ถูกต้องก็ทำตามอำเภอใจ โดยไม่คำนึงถึงหลักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ชีวิตคู่ที่จะอยู่ร่วมกันจนถึงไม่ท้ายสุดของกระบองยอดเพชร คงจะเกิดขึ้นได้ยาก ฉะนั้นหลักการทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ จึงควรน้อมนำมาเป็นยุทธศาสตร์ที่จะกำหนดให้เป็นแบบแผนหรือเจตจำนงที่จะยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความเสมอภาคกันภายในครอบครัว อันเป็นการวางรากฐานการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันโดยฐานะคู่ครองนั้นยังยืนยาวนานตามองค์ประกอบของความเชื่อ (ศรัทธา), ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม (ศีล), ความเสียสละแบ่งปัน (จาคะ) และความรอบรู้ (ปัญญา) ที่เสมอกันระหว่างคนสองคน

ลักษณะคู่ครองตามแนวพุทธศาสตร์

จาก อังคุตตรนิกาย มีพระสูตรที่ 2 ปฐมสังวาสสูตร และทุติยสังวาสสูตร แห่งปญญาภิสันทวรรค ทุติย-ปณณาสก จตุกกนิบาต กล่าวถึงคู่ครองที่อาศัยอยู่ร่วมกันฉันสามีภรณามี 4 แบบ โดยเปรียบเทียบว่า คนทุศีลเป็นเสมือนผี คนมีศีลเป็นเสมือนเทวดา ดังนี้

1. การอยู่ร่วมกันแบบผิอยู่ร่วมกับผี หมายถึงสามีทุศีลอยู่ร่วมกับภรรยาทุศีล ต่างฝ่ายต่างไม่รักษากายวาจาใจให้เรียบร้อยพอๆ กัน บางคู่อาจเข้าใจกันดี ไปกันได้คืออยู่ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน บางคู่อาจเป็นแบบชิงกิรา ช่างีแรง

2. การอยู่ร่วมกันแบบผิอยู่ร่วมกับเทวดา หมายถึงสามีทุศีลอยู่ร่วมกับภรรยามีศีล สามีไม่รักษากายวาจาใจให้เรียบร้อยเลย มีปกติละเมิดศีลเป็นนิตย แต่อยู่ร่วมกับภรรยาที่ดี มีกาย วาจา ใจ เป็นปกติเรียบร้อยดีงาม ลักษณะนี้ฝ่ายสามีจะเป็นฝ่ายที่เอาเปรียบภรรยา ปฏิบัติต่อภรรยาไม่ดี เมื่ออยู่ร่วมกันย่อมไม่เกิดสุข

3. การอยู่ร่วมกันแบบเหวดตาอยู่ร่วมกับผี หมายถึงสามีมีศีลอยู่ร่วมกับภรรยาทุศีล สามีดีอยู่ร่วมกับภรรยาที่ไม่รักาศีล จิตใจโลเลไม่มั่นคง และไม่ซื่อตรงกับสามี ลักษณะคู่ครองเช่นนี้ ฝ่ายภรรยาเป็นภาระของสามี เอาไรต์เอาเปรียบสามี ปฏิบัติต่อสามีไม่ดี อาจไม่ซื่อสัตย์ นอกใจ หรือ ล้างผลาญสมบัติ การอยู่ด้วยกัน ย่อมไม่มีความกลมกลืน เข้ากันไม่ได้ดี

4. การอยู่ร่วมกันแบบเหวดตาอยู่ร่วมกับเหวดตา หมายถึงสามีมีศีลอยู่ร่วมกับภรรยามีศีล ต่างฝ่ายต่างดีพอๆ กัน รักใคร่ปรองดองกัน ถนอมน้ำใจกัน ยกย่องให้เกียรติกันและกัน สามีภรรยาแบบนี้ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตลอดไป

ลักษณะคู่ครองตามที่กล่าวไว้ใน สิทธิการิยะฯ เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะคู่ครองตามหลักสมชีวิธรรมตามแนวพุทธศาสตร์แล้วนั้น จัดเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. คู่เวรคู่กรรม ได้แก่ คู่สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกันแล้วทะเลาะเบาะแว้ง บางคู่ถึงขั้นตบตีกัน แต่ก็ไม่เลิกกรากันไป ยังคงใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน แต่มักมีเรื่องบาดหมางขัดใจกัน ทะเลาะกันอยู่เป็นประจำ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจไม่ซื่อสัตย์ อาจสุรุษสุร่าย ล้างผลาญเงินทอง อาจถูกดูหมิ่นอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่ยกย่องให้เกียรติ ไม่มีความเคารพเกรงใจกัน แม้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันไม่มีความสุข แต่ก็ยังต้องอยู่ด้วยกันต่อไป (สมสัทธา)

2. คู่ทุกข์คู่ยาก ได้แก่ คู่สามีภรรยาที่ลำบากลำบากมาด้วยกัน พินฝ่าอุปสรรคของชีวิตมาด้วยกัน แต่ก็รักและเห็นอกเห็นใจกันเสมอ เพราะเมื่อประสบความลำบากแสนสาหัสทั้งคู่ก็ยังไม่ทอดทิ้งกัน อยู่ร่วมชะตากรรมเดียวกันอย่างเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ คู่ครองเช่นนี้นับเป็นคู่ที่มีความเสียสละเสมอกัน ต่างฝ่ายยินดีเสียสละความสุขส่วนตัวที่อาจจะพึงได้รับหากทอดทิ้งกันไปเพื่อแสวงหาความสบายเพียงลำพัง (สมจาคา)

3. คู่สร้างคู่สม ได้แก่ คู่สามีภรรยาที่อยู่ร่วมกัน ชีวิตมีแต่ความสุข มีโชคดี ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดๆ รักและให้เกียรติยกย่องกันและกัน มีความสุขอยู่ด้วยกันจนวันตาย นับเป็นชีวิตคู่ที่สมบูรณ์เพียบพร้อม ต่างฝ่ายก็ยอมรับและเข้าใจกัน อยู่ร่วมกันด้วยเหตุผล แม้จะมีความเห็นที่แตกต่างกันไปบ้างก็ไม่นำมาเป็นเหตุในการแตกแยกวิวาทกันภายในครอบครัว เนื่องจากมีความเสมอภาคกันด้วยปัญญา (สมปัญญา)

4. คู่อาศัย ได้แก่ คู่รัก หรือคู่สามีภรรยา ที่รักกันได้ไม่นาน ก็มีอันต้องเลิกกรากันไป ถ้าคู่สมรสคูใด ที่ครองรักกันอย่างมีความสุขในชีวิตนี้ และมี ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา สมกัน แม้ตายจากกันไปแล้ว ชาติต่อไปก็ย่อมได้เกิดมาเป็นคู่ครองกันอีก เรียกว่า คู่แล้วไม่แคล้วกัน ขอนี้จัดเข้าได้ใน

หลักความเสมอกันด้วยศีล มีการสำรวมระวังรักษากาย วาจา และใจให้เรียบร้อยเป็นปกติสุขอย่างเสมอภาคกัน ไม่มีผู้ใดยิ่งหรือหย่อนไปกว่ากันย่อมสามารถครองคู่อยู่ร่วมกันได้ยาวนาน เพราะใช้ศีลเป็นกรอบรักษาความประพฤติของตนเองให้เรียบร้อยอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกันเป็นนิตย์ (สมศีลา)

กล่าวโดยสรุป ลักษณะคู่ครองตามแนวพุทธศาสตร์และตามหลักสิทธิการियะ สามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่า หลักศีลเสมอกัน, หลักจาคะเสมอกัน, หลักศรัทธาเสมอกัน และหลักปัญญาเสมอกัน จัดเข้าตามหลักสิทธิการियะของคู่ครองได้ว่า ลักษณะคู่เวรคู่กรรม เป็นคู่สามีภรรยาที่มีความเชื่อเสมอกัน, ลักษณะคู่ทุกข์คู่ยาก เป็นคู่สามีภรรยาที่มีการเสียสละเสมอกัน, ลักษณะคู่สร้างคู่สม เป็นคู่สามีภรรยาที่มีความรอบรู้เสมอกัน และลักษณะคู่อาศัย เป็นคู่สามีภรรยาที่อาศัยความเรียบร้อยดีงามเป็นปกติเสมอกัน จะสามารถครองคู่อยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืนยาวนาน

ภรรยา 7 แบบ

พระพุทธเจ้า ได้จำแนกภรรยาไว้ 7 แบบ ดังนี้ ถ้าท่านต้องการภรรยาแบบไหน ย่อมเลือกลักษณะหญิงที่ท่านจะเลือกมาเป็นคู่ครองได้ตามลักษณะดังกล่าวนี้ คือ

ภรรยา 7 (seven types of wives) ภรรยาแบบต่างๆ ซึ่งจำแนกโดยคุณธรรม ความประพฤติลักษณะนิสัย และการปฏิบัติต่อสามี ดังนี้

1. วรภาริยา (a wife like a slayer; destructive wife) ภรรยาเยี่ยงเพชฌฆาต ได้แก่ ภรรยาที่คิดร้ายกับสามี เป็นผู้หญิงที่ซื้อได้ด้วยเงิน เห็นแก่เงิน ไม่ได้อยู่กับสามีด้วยความรัก มักเจ้าชู้ มีใจยินดีในชายอื่น ดุหมั่นไม่ยกย่องให้เกียรติ ไม่เคารพสามี

2. โจรภาริยา (a wife like a robber; thievish wife) ภรรยาเยี่ยงโจร ได้แก่ ภรรยาผู้ล้างผลาญทรัพย์สมบัติ ใช้เงินสุรุยสุร่าย ไม่รู้จักประหยัด อาจติดการพนัน หรือชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย ใช้เงินเกินตัว ไม่รู้จักประมาณตน

3. อัยยาภาริยา (a wife like a mistress; Madam High and Mighty) ภรรยาเยี่ยงนาย ได้แก่ ภรรยาที่เกียจคร้าน ไม่ใส่ใจกิจการงาน กินมาก ปากร้าย หยาดคาย ใจเหี้ยม ชอบข่มสามี

4. มาตาภาริยา (a wife like a mother; motherly wife) ภรรยาเยี่ยงมารดา ได้แก่ ภรรยาที่หวังดีเสมอ คอยห่วงใยเอาใจใส่สามี เหมือนมารดาปกป้องบุตร และประหยักรักษาทรัพย์ที่หามาได้

5. ภคินีภริยา (a wife like a sister; sisterly wife) ภรรยาเยี่ยงน้องสาว ได้แก่ ภรรยาผู้เคารพรักสามี ดังน้องรักพี่ มีใจอ่อนโยน รู้จักเกรงใจและคล้อยตามสามี

6. สขีภริยา (a wife like a companion; friendly wife) ภรรยาเยี่ยงสหาย ได้แก่ ภรรยาที่เป็นเหมือนเพื่อน พบสามีเมื่อใด ก็ปลาบปลื้มดีใจเหมือนเพื่อนพบเพื่อนที่จากไปนาน เป็นผู้มีการศึกษาอบรม มีกิริยามารยาท ความประพฤติดี รักดีต่อสามี เป็นคู่คิดคู่ครอง เคียงบ่าเคียงไหล่สามี

7. ทาสีภริยา (a wife like a handmaid; slavish wife) ภรรยาเยี่ยงทาสี ได้แก่ ภรรยาที่ยอมอยู่ในอำนาจสามี ถูกขู่ตะคอกเข่นขยี้ ก่อดทนไม่โกรธตอบ รักสามีมาก ยอมรับใช้และทำทุกอย่างเพื่อความสุขของสามี

สรุปแล้ว บรรดาภรรยา 7 จำพวกนี้ มีกล่าวถึงภรรยาเยี่ยงหญิงรับใช้ว่า ดีเลิศในสังคมอินเดียยุคสมัยพุทธกาล ในกรณีนี้ หากภรรยาผู้ใดสามารถปฏิบัติตน ทำจิตใจให้เป็นมิตรแท้ มีเมตตาปรารถนาดีต่อสามีได้อย่างแท้จริงเหมือนอย่างมารดาแล้ว พระบรมศาสดาก็ตรัสยกย่องภรณานันว่า เป็นมาตาสมภริยาหรือ มาตาภริยา คือ ภรรยาเสมอด้วยมารดา หรือภรรยาเยี่ยงมารดา ส่วนภรรยาผู้มีคุณธรรมอย่างอื่นก็ตรัสเปรียบไว้เหมือนพี่น้องหญิงเหมือนเพื่อน เป็นต้น (บรรณจบ บรรณรุจิ, 2544)

แบบแผนหรือยุทธศาสตร์ (strategies) ในการปฏิบัติตนของสามีภรรยาตามแนวพุทธศาสตร์

พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ภรรยาสำรวจตนเองว่า ตนเป็นภรรยาประเภทไหน และจะให้ดีควรจะเป็นภรรยาประเภทใด สำหรับชาย อาจใช้เป็นหลักสำรวจอุปนิสัยของตนว่าเหมาะสมแก่หญิงประเภทใดที่จะเลือกมาไว้เป็นคู่ครอง และสำรวจหญิงที่จะเป็นคู่ครองว่าเหมาะกับอุปนิสัยของตนหรือไม่ (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, 2546)

การปฏิบัติต่อสามีหรือภรรยา มีกล่าวไว้ใน ทิศ 6 (directions; quarters) บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธทางสังคม ดุจทิศที่อยู่รอบตัว

ภรณานัน ถือเป็นทิศที่ 3 ปังฉิมทิศ (ทิศตะวันตก) ปังฉิมทิศ (wife and children as the west or the direction behind) ทิศเบื้องหลัง ทิศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะติดตามเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง

ก. สามิบำรุงภรรยา ผู้เป็นทิศเบื้องหลัง ดังนี้ 1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา 2) ไม่ดูหมิ่น 3) ไม่นอกใจ 4) มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้ 5) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส

ข. ภรรยาย่อมอนุเคราะห์สามี ดังนี้ 1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย 2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี 3) ไม่นอกใจ 4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ 5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

เมื่อเลือกคนที่มี ศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา สมกันกับท่านมาเป็นคู่ครองแต่แรกแล้ว ย่อมสามารถสร้างคู่ครองแบบคู่สร้างคู่สมที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความรัก มีความสุขด้วยกันตลอดไป

การเลือกคู่ครองสำหรับคนโสด ก็มักจะมีคำถามว่า "คนที่ใช่ เมื่อไรจะเจอสักที" ฝ่ายชายก็เฝ้ารอคอย "นางในดวงใจ" ฝ่ายหญิงก็เฝ้ารอคอย "ชายในฝัน" ที่เจอๆ มาแล้ว ผ่านไปแล้ว ก็ยังไม่ใช่ คนที่ "ใช่" สักที ใครหนอคือคนที่ใช่ของเราบางคนก็เชื่อเรื่องบุพเพสันนิวาส ว่าคู่แล้วไม่แคล้วกัน ยิ่งไงๆ คงต้องได้เจอสักวันจนได้ บางคนก็เชื่อเรื่องพรหมลิขิต ยิ่งไงเสีย ต้องตั้งใจให้เนื้อคู่ของเรา มาพบมาเจอเราจนได้

อันที่จริงแล้ว ทุกอย่างนั้น ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจเลือกของเราเองต่างหาก บางทีบุพเพสันนิวาสก็ทำให้เราได้พบได้เจอคนที่เรารู้สึกถูกชะตา ถูกอัธยาศัย แต่ถ้าเราไม่สานสัมพันธ์ต่อให้ดีๆ เขาหรือเธอก็อาจจะไปใกล้ชิดสนิทสนมกับคนอื่นได้

บางทีพรหมลิขิตก็ทำงานหนักแล้ว ดลใจให้เขาหรือเธอมาพบกับเราแล้ว แต่ด้วยค่านิยมที่ผิดๆ ด้วยความเขิน ด้วยความเหนียมอาย จนกลายเป็นเล่นตัว คนที่เขาไปที่หลัง เขากลับมาหาหาญชาญชัยกว่าเรา เขาก็คว้าเอาไปครอบครองเสียก่อน ทำให้เราพลาดโอกาสในการพบพานกับคู่ครองที่เราเลือกได้เช่นกัน

สรุป

หลักธรรมในการเลือกคู่ครอง คือ สมชีวิตรรม 4 เราควรเลือกคู่ครองที่มีศรัทธาสมกัน มีความเชื่อในสิ่งเดียวกัน มีทัศนคติในการมองโลก มองชีวิต ไปในทางเดียวกัน ก็จะทำให้เข้าใจกันง่าย ไม่มีความขัดแย้งกันกับ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ คู่ครองที่มีศรัทธาเสมอกันเมื่อมีความเชื่อแล้ว สมควรที่จะศึกษาเรื่องราวที่สมควรเชื่อจริงๆ อย่างในพระพุทธศาสนาสอนให้เชื่อเรื่องกรรม เชื่อผลของกรรม เชื่อความที่สัตว์จะต้องได้รับผลของกรรมที่ตนกระทำอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน และเชื่อในการตรัสรู้ของพระตถาคตเจ้า หากคู่ครองใดมีความ

เชื่อเช่นนี้แล้วย่อมง่ายต่อการใช้ชีวิตร่วมกัน มีความเข้าอกเข้าใจกัน เพราะพื้นฐานของแต่ละคนต่างก็มีความศรัทธาอันประกอบด้วยปัญญาเป็นสำคัญแล้ว การครองคู่กันของบุคคลทั้งสองนี้ย่อมเหนียวแน่น มั่นคง แน่นแฟ้น รักใคร่กลมเกลียวกันอย่างยาวนานแน่นอน

แต่บางคู่แม้จะไม่มี ความเชื่อที่ประกอบด้วยปัญญา เชื่อในเรื่องที่เป็นมงคลตื่นข่าว ได้อินได้ฟังข่าวสารที่ไม่เป็นจริง กลับตื่นตระหนก ขาดสติหลงเชื่อ ไม่ทันได้พิจารณาด้วยสติปัญญา ก็ย่อมประสบทุกข์เป็นที่สุดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากคู่ครองใดมีศรัทธาเช่นนี้เสมอกัน ก็ย่อมทุกข์ยากลำบากใจกายเสมอเหมือนกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นเดียวกัน

การเลือกคู่ครองที่มีศีลเสมอกัน ทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ต้องมีหลักในการประพฤติปฏิบัติตนเรื่องผิดชอบชั่วดีเหมือนกัน เช่น ถ้าคนหนึ่งไม่ชอบการโกหก อีกคนหนึ่งต้องไม่ชอบการโกหกด้วย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมักโกหกเป็นนิสัย อีกฝ่ายหนึ่งย่อมเกิดความไม่ไว้วางใจ และอยู่ด้วยกันอย่างไม่มีความสุข หรือถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ชอบเล่นการพนัน แต่อีกฝ่ายชอบมัวเมากับการพนัน ก็ไม่ควรเลือกมาเป็นคู่ครอง เพราะจะมีแต่ความขัดแย้ง อยู่ด้วยกันไปก็ไม่มีความสุข

การเลือกคู่ครองที่มีจาคะเสมอกัน มีใจเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เหมือนกัน ชอบเกื้อกูลสนับสนุนญาติพี่น้อง และคนที่ตกทุกข์ได้ยาก ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนตระหนี่ ก็ย่อมเกิดความไม่พอใจทุกครั้งที่อีกฝ่ายหนึ่งช่วยเหลือแบ่งปันแก่ผู้อื่น หากอยู่ร่วมกันไป ชีวิตย่อมจะมีแต่ความขัดแย้ง ไม่มีความสุขสงบราบรื่น

การเลือกคู่ครองมีปัญญาเสมอกัน ทั้งชายและหญิง ต้องมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน มีความเฉลียวฉลาด พอกัน ความคิดความอ่านต้องไปกันได้ มีการใช้วิจารณ์ญาณในการมองปัญหา แก้ปัญหา และตัดสินใจ ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งชอบใช้เหตุผลในการพิจารณาแก้ปัญหา แต่อีกฝ่ายหนึ่งชอบใช้อารมณ์ ก็ไม่ควรจะเลือกมาเป็นคู่ครอง เพราะชีวิตสมรส จะมีแต่การทะเลาะเบาะแว้ง ไม่เข้าใจกันได้ คนที่มีอะไรคล้ายๆกัน ย่อมเข้าใจกันได้ดีกว่า หรือถ้าฝ่ายหนึ่งฉลาดและเข้าใจอะไรได้ง่ายๆ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนสมองทึบ เข้าใจอะไรได้ช้า การอยู่ด้วยกันทุกวัน จะทำให้เกิดความไม่กลมกลืนกัน ไม่สมดุลงัน คุยกันไม่รู้เรื่อง มีแต่ความอึดอัดรำคาญใจ ก็ไม่ควรเลือกมาเป็นคู่ครอง

หลักธรรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้นับเป็นยุทธศาสตร์ในการวางรากฐานในสถาบันครอบครัวให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงกว่าได้ หากคู่ครองใดเริ่มพิจารณาเลือกเฟ้นหาสามีหรือภรรยาที่มีความเหมาะสมกับความประสงค์ของกันและกัน เมื่อยึดหลักสมชีวิตธรรม ที่พิจารณาจากความเสมอภาคกันด้วยศีล

ความเสียสละ ความเชื่อและความรอบรู้แล้ว ชีวิตคู่ที่เกิดขึ้นแล้วจากคนสองคน ย่อมส่งผลให้เกิดความรักใคร่ กลมเกลียว สมัครสมานสามัคคีในสถาบันครอบครัวได้โดยเหตุและปัจจัยดังได้พรรณามาแต่ต้น มีผลเป็นความมั่นคงปักแผ่นแน่นหนาในชีวิตครอบครัว เกิดสันติสุขขึ้นในจุดเล็กๆ คือครอบครัวแล้วพัฒนาให้เกิดความร่มเย็นในสังคมไทยและสังคมโลกต่อไปตามลำดับได้โดยไม่ยากเย็นเลย

เอกสารอ้างอิง

- บรรณจบ บรรณรุจิ. (2544). *สถานภาพของสตรีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (2564, 12 มิถุนายน). https://84000.org/tipitaka/dic/d_item.php?i=183
- พระไตรปิฎกเล่มที่ 27. (2564, 12 มิถุนายน). *อรรถกถาสาเกต*. https://84000.org/tipitaka/pali/pali_item_s.php?book=27&item=323&items=2 จาก อังคุตตรนิกาย พระสูตรที่ 2 ปฐมสังฆาสนสูตร และทุติยสังฆาสนสูตร แห่งปุณณาสกัณทวรรค ทุติย-ปณณาสกั จตุกกนิบาต ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันระหว่างสามภรรยา มี 4 แบบ
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9 ราชบัณฑิต). (2558). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงเทียน.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). *อรรถกถาภาษาไทย พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด.
- สมานิต วิจิตร. (2564, 12 มิถุนายน). *ความหมายของพุทธศาสตร์และพุทธวิธี*. http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร:

โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.